

גנזי המלך

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת **ארבע כנפות** 160

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-90,000 עותקים

"וַיִּקַּם בַּלְעָם בַּבֶּקֶר וַיֹּאמֶר אֶל שָׂרֵי בְלָק לְכוּ אֵל אֶרְצְכֶם כִּי מֵאֵן ה' לַתִּתִּי לַהֲלֹךְ עִמָּכֶם"

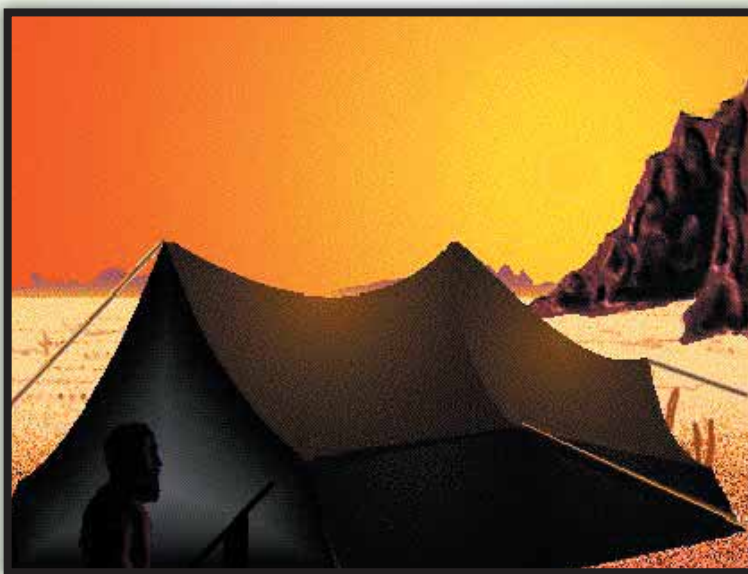
**אפילו כבוד האדם הפחות ביותר חשוב בעיני ה'
מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א**

אילו היתה האתון נשארת בחיים הרי היה קדוש השם חי וכשהיתה עוברת בשוק היו אומרים: "מה גדלו מעשיך ה'". ואעפ"כ ויתר הקב"ה כביכול על כבוד שמו והרג את האתון, כדי שלא יצא ממנה בזיון לבלעם, בזיון אשר בו היה מתגדל כבוד שמים. עוד יותר יגדל התימה: כשאנו רואים שעל כבודו של אדם הקפיד הקב"ה כ"כ ומיעט הקב"ה כבוד שמים כדי שלא יהא לו בזיון?!

והוא בלעם הרשע

שהיה אבי אבות הפחיתות שבעולם, בעל 'עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחקה' ואמרו חז"ל: "בעור" - שבא על בעיר' (סנהדרין קה.). וברש"י שם: 'שבא על אתונו'. וכך אמרו שאמרה לו האתון: 'ולא עוד אלא שאני עושה לך רכיבות ביום ואישות בלילה' (ע"ז ד:). הנה, חס הקב"ה על כבודו של אדם זה שהיה המושחת שבמושחתים במדותיו ובתאוותיו והוא מ'ארבע הדיוטות אשר אין להם חלק לעוה"ב' (סנהדרין שם) וכדי שלא יאמרו זו שסילקה את בלעם, מתה האתון.

המשך בעמ' 2 <<<

ופירש"י: "להלך עמכם" - 'אלא עם שרים גדולים מכם. למדנו; שרוחו גבוהה ולא רצה לגלות שהוא ברשותו של מקום, אלא בלשון גסות'. הנה נראים הדברים, שלא נתכון בלעם לרמותם, אלא, הוא עצמו הבין מה שאמר הקב"ה: "לא תלך עמכם לא תאר את העם". שיש כאן ב' ציווים נפרדים: ש"לא תלך עמכם" כיון שאינם די נכבדים עבורו. וגם ש"לא תאר את העם". והוא, משום גסות רוחו, לא אמר להם אלא

את הטעם הראשון שאין הדבר לכבודו. ויתכן, שגם משום גסות רוחו טעה והבין כך את ציווי הקב"ה.

ונראה הטעם שהבין בלעם כך, עפ"מ ש"כ באוה"ח: 'כמו כן אומרו: "מי האנשים האלה עמך" שהכנסת אותם למקום זה עמך בחדר המיוחד לך לדבר עמך מלאך האלקים, כי יקפיד ה' על כבוד בלעם בערך האומות, כיון שהוא נביא עליהם וכמו שמצינו (במדכ"ר כ יד) שהרג הקב"ה את האתון משום כבודו של בלעם'. וכיון שראה בלעם שהקב"ה מקפיד על כבודו, הבין גם הציווי: "לא תלך עמכם" שמשום כבודו הוא. ואמנם

החלק השני של הציווי: "לא תלך עמכם" לא אמר להם, שלא רצה לגלות שהוא ברשות המקום.

ובאוה"ח שם משמע; שלא טעה בלעם בהכנת ציווי הקב"ה, אלא באמת נאמרו לו שני ציוויים, ראשית; ש"לא תלך עמכם" שאין זה כבודו והב'; ש"לא תאר את העם". והנה, הקדים הקב"ה את הציווי ש"לא תלך עמכם" לפני הציווי ש"לא תאר את העם" ולמדנו מכך גודל ההקפדה על כבודו של בלעם. וכן מבואר, ממה שהרג הקב"ה את האתון, כדי שלא תהא האתון עוברת בשוק ויאמרו זו היא שסילקה את בלעם.

"וַיִּקַּם בַּלְעָם בַּבֶּקֶר וַיֹּאמֶר אֶל שָׂרֵי בְלָק לְכוּ אֵל אֲרָצְכֶם כִּי מֵאֵן ה' לַתִּתִּי לְהֵלֵךְ עִמָּכֶם"

הגדולה של רחמי השי"ת, אין הקב"ה אומר לו אלא: "אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רבין" הכל תלוי בכחך ובמעשיך, "אם תיטיב" מעשיך יסולח לך ואם לאו תרד לאבדון רח"ל, ללא מעשי האדם אין אפשרות לשוב בתשובה ואף בשעה שזוכה לסיעתא דשמאי והקב"ה מזהירו ומורהו את הדרך וכביכול מקרב את הדברים סמוך לפיו, מ"מ, השלב העיקרי של הכנסת הדברים לתוך פיו, חייב לעשות האדם בעצמו.

פרשת בלעם היא הוכחה ברורה לענין הנ"ל, "אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף ויהב לא אוכל לעבר את פי ה' אלקי לעשות קטנה או גדולה" (במדבר כב). בדברים אלו מבואר גדול האמונה שהיתה בבלעם, שהכריז שמבלעדי רצון ה' אין בכחו לעשות מאומה וזה פשוט, שהרי דבר עם הקב"ה ובודאי שהיה מוכרח להיות מאמין, מ"מ, נשאר ברשעתו ורצה לאבד את ישראל: "ויחר אף אלקים כי הולך הוא ויניצב מלאך ה' בדרך לשטן לו" (במדבר כב). וברש"י: "מלאך של רחמים היה", ונתרא האתון את מלאך ה' נצב בדרך וחרבו שלופה בידו".

רבה היתה עזרת הקב"ה להציל את בלעם, ששלח במיוחד מלאך של רחמים למונעו מללכת ועוד, עשה הקב"ה נסים גלויים ושינוי הטבע, שהאתון פתחה פיה ואמרה לבלעם, "ההספן הספנתי לעשות לך פה?" הלא אתה רואה בחוש שהקב"ה מונע ממני ללכת אתך, שהרי מעולם לא עשיתי לך כן! ולאחר כל זה עוד הוסיף... "ויגל ה' את עיני בלעם", עד שבלעם עצמו מודה ואומר: "חטאתי כי לא ידעתי פי אתה נצב לקראתי בדרך ועתה אם רע בעיניך אשובה לי" (שם).

הדברים נפלאים, הרי כ"כ רוצה הקב"ה לעזור ומשנה את הטבע והאתון פותחת את פיה ומלאך ה' נגלה לבלעם ומדוע לא הוסיף המלאך ומנע אותו במפורש מלילך והרי בלעם שאלו: "אם רע בעיניך אשובה לי"! והיה לו למלאך לומר: 'רע בעיני ואל תלך לקלל את ישראל! ומבואר כמ"ש לעיל: ש'אם אין אני לי, מי לי', אף שהקב"ה מסייע ועוזר לו לשוב בתשובה, אך את הפעולה העיקרית לא יעשה הקב"ה בשום אופן וחייב לעשות זאת בעצמו ובעת שלא מוכן לעשות ולהתעורר מעצמו לא יעשה זאת הקב"ה.

המשך בעמ' 5 <<<

שכשהעבירו את ר"ג מהנשיאות לא מינו את ר' יהושע במקומו, מפני שהיה בעל המעשה (ברכות כח.). וכתב במאירי: שלמדו את זה מציווי ה' שאלעזר יקח את המחנות ויעשה רקועי פחים צפוי למזבח ולא ציוה לאהרן מפני שהיה בעל המעשה, הרי, שהקב"ה לא רצה שקרח ואנשיו יצטערו צער נוסף עי"ז שאהרן בעל המעשה זכה לזה ואף שקרח כבר היה בלוע באדמה והמאתים וחמישים איש היו שרופים, אעפ"כ חשש הקב"ה לכבודם ואע"פ שנדונו להשרף ולהבלע מ"מ, כיון שבזיון זה לא נגזר עליהם, נזהר הקב"ה בכבודם כמו בכבודו של ר"ג נשיא ישראל.

"ויצנן בלעם ויאמר אל עבדי בלק אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף ויהב לא אוכל לעבר את פי ה'" (במדבר כב יח).
"הוא ה'ה אומר: אם אין אני לי, מי לי" (אבות א).

הדרך היחידה שעל ידה אפשר להגיע לשלמות, כאשר ישתמש האדם עם ה'אני' שלו וה'אני' הוא: צלם אלקים. וכבר נתבאר, שצלם אלקים הכונה: "להקבין ולהשפיל".

כתב רבינו יונה: 'ונאמר על האנשים שאינם עורכים מחשבות להתבונן תמיד ביראת ה' ונתהי יראתם אתי מצנת אנשים מלמדה" (ישעיה כט יג) (שע"ת ג טו). מבואר: דחובתנו לערוך מחשבות. היינו: להתייגע ולטרוח בדרך חכמה והתבוננות ויגיעה, זה הוא ה'אני' שחייב לעשות, מבלעדי זאת 'מי לי'.

אין תקוה להצלחה מבלי להבין ולהשכיל ביגיעה ועמל ואף הקב"ה בעצמו לא יוכל לעזורו מבלי שישקיע בעצמו יגיעה והתבוננות, שהרי תכלית הבריאה דלא ליהווי 'נהמא דכסופא' ולכן אין זה חסדי השי"ת ליתן ללא יגיעה. ורק לאחר שיעמול בכל כחותיו להתבונן תמיד, יקבל עזר ה' ויצליח להגיע לשלמות, 'מצאתי ולא יגעתי, אל תאמן. יגעתי ומצאתי, תאמן' (מגילה ו:). כי ללא יגיעה זה 'נהמא דכסופא' ואין זו מציאה. אמנם, לאחר היגיעה שוב צריך סיעתא דשמאי ולכן מיקרי מציאה אף אחר היגיעה.

"הלוא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רבין" (בראשית ד). הצלחה גדולה לאדם שזוכה לדבר ה' ומי הוא הזוכה שהקב"ה בעצמו יפנה אליו ויעוררו לשוב בתשובה? מ"מ על אף ההתגלות

וענין זה למדנו ג"כ, ממה שאמר הכתוב: 'וְאֵת הַבְּהֵמָה תַּהַרְגוּ' ותנן: 'אם אדם חטא, בהמה מה חטאת? ... דבר אחר: שלא תהא הבהמה עוברת בשוק ויאמרו זו היא שנסקל פלוני על ידה' (סנהדרין נד.). הנה, חייבה התורה מיתה את הבהמה שלא חטאה ונהרגת בבי"ד וכ"כ למה? כדי שלא יהא בזיון לאותו רשע שעבר במזיד על עבירה חמורה זו.

למדנו מזה, כמה גדול ערך כבודו של אדם לפני הקב"ה ואפילו הוא רשע גמור כבלעם הרשע, מ"מ עדין שמו אדם וכדי למנוע ממנו מעט בזיון יותר ממה שמגיע לו לפי מעשיו, כדאי הדבר להרוג את האתון אע"פ שיתמעט כבוד שמים בכך.

עוד יש להתבונן במה ששינוי: 'עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות ואלו הן: פי הארץ ופי הבאר ופי האתון' (אבות ה 1). היינו: שברגע האחרון בימי בריאת העולם נבראה בריאה מיוחדת של 'פי האתון', שינוי טבעו של עולם. וכיון שאין דבר מחודש בעולם לאחר ששת ימי בראשית, היה 'פי האתון' צריך להבראות עוד בששת ימי בראשית. וכיון שהיה צורך בפתיחת 'פי האתון' הוקדמה בריאתו יותר מאלפים שנה.

ויש להתבונן: לאיזה צורך נפתח 'פי האתון', הלא, לא היה זה לשם הצלת ישראל, שכן אנו רואים, שאע"פ שלא מנעה פתיחת פי האתון את בלעם מלילך, מנע הקב"ה את קללתו באופן אחר וא"כ, לא היתה פתיחת פי האתון אלא למנוע את בלעם מלחטוא. ואכן היתה לו הברירה ולא מנע עצמו מלילך ועדין נתכון לקלל את ישראל ונמצינו למדים: ששינה הקב"ה טבע העולם ונבראה בריאה מיוחדת 'בערב שבת בין השמשות' וכל זאת, כדי שיהא נסיון למנוע את בלעם מלחטוא ואע"פ שעוד לפני כן רשע גמור היה ומושחת שבמושחתים, אעפ"כ כדי למנוע ממנו התדרדרות נוספת כדאי לשנות סדרי עולם.

ואף זאת למוד עבורנו: כמ"ש הכתוב: 'וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכָיו' 'דתני דבי רבי ישמעאל: הואיל והלך זה ונעשה כומר לעבודת כוכבים אימא לידחי אבן אחר הנופל? תלמוד לומר: 'אחרי נמפר גאלה תהיה לו אהד מאחיו יגאלנו'. אלא, להשתדל בכל השתדלות שבעולם למנוע את הרשע מלהוסיף עוד חטא על פשע, אפילו הוא רשע גמור כבלעם הרשע וכן מצינו:

מעשי גדולים

תקון גלות

הגר"א קיבל על עצמו תקון גלות והתחרט בחרטה גדולה

של אחר התקון עשה חרטה על כל עונותיו".
אם כן, השיב לו רבי חיים: "אף אני אקבל על עצמי תקון גלות וסופי שאתחרט חרטה גמורה". ■

בימי בין הזמנים שאל רבי חיים מולו: "את הגר"א: "ילמדני רבנו מה אני צריך לעשות בענין תקון גלות?" השיב לו הגר"א: "כי הוא עצמו קבל על עצמו תקון גלות, אבל אחריו התחרט בחרטה גמורה, תוך שהוא מתכוון

עלי הגיון

"וַתֵּרֶא הָאֶתוֹן"

כדי להפוך בעל חיים ל'כח מדבר' צריך ג' הכנות

וכח המניע, ואחר כך כח המדבר, לזה עמד פעם ראשונה וראתה האתון אותו ופעל בה בכח ראות הרוחני כח אחד ממין הרכבה כח הצומח שבו יתקבל כח המדבר. ועמד פעם ב' וראתה אותו ופעל בה כח המניע המתקבל בו כח המדבר. ובפעם ג' פעל בה כח המדבר. אז פתח ה' את פיה ודברה דברי הבנה בדרך שואל ומשיב והכלימה את בלעם בדרך בזוי בפני נערי. ובזוי שיהיה בדרך זה יש לו קול להיותו דבר תמוה. ■

בקלון מכוער ומשונה. ודבר ידוע הוא כי ההרכבה החיונית אשר הרכיב ה' בבעלי חיים בלתי מדברים, היא משונה מהרכבה שפעל ה' ועשה בבעלי חיים המדברים, ולזה כשרצה ה' שתפתח האתון את פיה, הוצרך להרכיב בה הרכבה חיונית של בעלי חיים המדברים. והוא מה שפעל ה' במעשה העמדת המלאך בג' מקומות, ובראית האתון המלאך ג' פעמים, כי כח המדבר צריך ג' הכנות קודמות לו והם כח הצומח, שהוא בכל הנבראים,

צריך לדעת כונת ה' בענין זה שנתגלה המלאך האתון, גם בהעמדת המלאך ג' פעמים בג' מקומות, ובלחיצת רגלי בלעם, וברביצתה, גם בפתיחת פה האתון. וכל מעשה האמור בענין הוא ענין סתום? ונראה, כי כל כונת ה' בענין זה לא היתה אלא להשפיל גאוותו של בזוי זה, לפי שקדם ונהג גבהות לפני ה', שלא אמר לשרים כי הוא הולך ברשות ה' אלא כאדם העומד ברשות עצמו. לזה ביקש לו ה' השפלה שאין למטה ממנה ושחק בו

מחשבה

"הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא"

רק מי ש"לא ישכב עד יאכל טרף" מסוגל לקום בבוקר "כארי"

שמע רק אז הוא 'כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו'.
רמז לכך מצאנו בפרשתנו: "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא" מתי מסוגל אדם להתגבר כארי בבוקר, כאשר "לא ישכב עד יאכל טרף". וכפי שמפרש רש"י את הפסוק: "הן עם כלביא יקום" - 'שכש בני ישראל עומדים משנתם שחרית הם מתגברים כארי וכלביא לחטוף את המצוות, ללבוש ציצית, לקרוא את שמע ולהניח תפילין'. "לא ישכב" בלילה על מיטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטורפו. וכיצד? קורא את שמע על מיטתו ומפקיד רוחו ביד ה'. ■

ה' בית יוסף', רבי יוסף קארו זצ"ל פותח את ה'שולחן ערוך' באומרו: 'יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו, שיהא הוא מעורר השחר' העיר על כך הרמ"א: 'ובשכבו על משכבו ידע לפני מי הוא שוכב'.
ונשאלת השאלה: הרי המחבר דן כאן בדיני השכמת הבקר ואינו עוסק בדיני השינה ומה ראה הרמ"א להזכיר, דוקא כאן, את הצורה שבה ראוי לו לאדם להתנהג בשעת השכיבה בלילה?
והשיב על כך רבי מאיר מפרימשלאן: כי הרמ"א בא בהערה זו ללמד אותנו, שיש קשר הדוק

פרשת 'בלק'

"וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים בידם"

בלעם התפאר כי הוא גדול ממושה ויודע דעת עליון מעצמו

ב'אילת השחר' קצט). אבל פה שכתוב תחילה "בְּקָר" ואח"כ "צֹאן" ע"כ פירושו; שזבח בקר אחד. וכשלא הספיק לכולם הוסיף וזבח צאן אחד.

"וַאֲעֵל פֶּרֶאֱלִי בַמִּזְבֵּחַ" (כג ד)

כתב ה'טעמא דקרא', הנה חז"ל אמרו (במדבר יד כ): "פֶּרֶא" כנגד אברהם, "אֵיל" כנגד יצחק, "כֶּבֶשׂ" כנגד יעקב, ע"ש בעה"ט.

"פֶּרֶא" "אֵיל" "כֶּבֶשׂ" בגימטריא: אברהם יצחק יעקב. ובלק ובלעם שרצו לקלל כל זרע יעקב, כמ"ש: "לְכֹה אָרְהָ לִי יַעֲקֹב וְלֹכֶה זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל" לכן לא הקריב כבש רק פר ואיל. כי אברהם ויצחק יצאו מהם ישמעאל ועשו ואותן לא רצו לקלל. אדרבה רצו שזכות אברהם יעמוד גם לבלק שהוא ממואב ולבלעם שהוא מלבן. ובעוד דרך מבאר: דהנה נתפלאו הקדמונים על נס פתיחת פי האתון ומה התועלת בנס גדול זה שנראה רק לשרי בלק.

ונראה: כי מה שחש ה' יתברך שלא יקלל בלעם, אם הוא יתברך יברך, מה לנו כי יקלל, אלא רצה ה' להטיל אימתן של ישראל על כל מלכי כנען ומלכי הגוים, שלא יבואו לערוך מלחמה עם ישראל שהשטן מקטר בשעת סכנה וכן פן יפלו הנלחמים מבטחונם ויכשלו, לכן בלעם שהיה הנכבד מכל הגוים והיו שואלים למוצא פיו, אם איש כמוהו יחזה נשגבות ממעלתן של ישראל, הלא לא יקום רוח באיש וכאשר אמרה רחב: "וְכִי נִפְלָה אִימַתְכֶם עֲלֵינוּ" ונשמע נימס ללבנו" (יהושע ב). מפני ששמעו דברי בלעם וזה עצה עמוקה מחכמת הבורא להטיל אימתם בדברי נביאים הקוסם ואולם פן יאמרו הגוים כי ישראל שחדו מכספם את בלעם למען יפחדו הגוים והכסף יענה מפיו. לכן הראה השי"ת פליאה עצומה ענין האתון לפני שרי בלק להראות כי ה' או מלאך השם מדבר עם פיו ואז יביא התועלת הנרצה וע"ע שם. ■

וי"ל ע"פ הוזה"ק: 'בן צפור ממש. והיה עושה כשפים בצפור והיה ראש המכשפים וכו' 'ע"ש. ואין הכונה שאביו לא היה שמו צפור, דבוראי אין מקרא יוצא מדי פשוטו, אלא הכונה שהתורה כתבה זה לרמוז על כשפיו. והנה בכל הפרשה ששלח אליו ושולחיו הודיעוהו, הכונה בן צפור כפשוטו ע"ש אביו. אבל בפסוק זה שבלעם רצה להשתבח כמ"ש רש"י ממדרש: "אע"פ שאיני חשוב בעיניך, חשוב אני בעיני המלכים", כאן היתה כונתו על הכשפים שעושה עם הצפור. והכונה שאפילו ראש המכשפים כמוהו צריך לי. לכן כתיב "צֹפֵר" חסר (דברוב

פנינים לפרשה

כתב רש"י: "ד"א; קסם זה נטלו בידם זקני מדין, אמרו: "אם יבא עמנו בפעם הזאת יש בו ממש. ואם ידחנו אין בו תועלת". לפיכך כשאמר להם: "לינו פה הַלְיָהּ" אמרו: "אין בו תקוה, הניחוהו והלכו להם".

מובא ב'אדרת אליהו' להעיר: למה רש"י נקט ג' לשונות: 'ממש', 'תועלת', 'תקוה'. וכן לכאורה סותר דברי עצמו במה שכתב: 'ואם ידחנו אין בו תועלת' ומסיים: 'לפיכך וכו' אין בו תקוה?' והענין, כי כונת מואב היתה להביא את בלעם שיוכל לעמוד נגד משה שגם הוא כחו בפיו וידוע שמדרגת משה היתה גדולה מכל הנביאים שהיה מדבר עם השכינה בכל עת, כמ"ש: "עַמְדוּ וְאִשְׁמְעוּהָ" (במדבר ט).

אבל בלעם השתבח בעצמו שהוא גדול ממושה שהוא 'יָדַע דַּעַת עֲלִיוֹן' מעצמו ואין צריך לשאול מפי הגבורה. וז"ש: 'אם יבא עמנו' כלומר: שלא יצטרך לשאול מהש"י, נמצא הוא גדול ממושה ויש בו ממש' שודאי ינצחנו 'ואם ידחנו' וכו' עד שישאל מפי הגבורה 'אין בו תועלת' כיון שאינו גדול ממושה ומ"מ יש בו תקוה אולי ינצח כיון שהוא שוה כמושה. לפיכך כשאמר להם: "לינו פה הַלְיָהּ" דהיינו: שאינו יכול לדבר עם השכינה כי אם בלילה נמצא שהוא גרוע ממושה שהיה מדבר עם השכינה בכל עת שירצה, לכן 'אמרו: "אין בו תקוה"'. ■

המקומות בתורה כשהכונה על צפור ממש כתיב חסר כמ"ש בפ' מצורע ובפ' לך) וכן בפרשת: "הֲאִזְיִנָה עַדִּי בְּנוֹ צֹפֵר" הרי רצה להוכיח שאע"פ שהוא ראש המכשפים לא יוכל לקללם ושם הכונה ג"כ על צפור דכשפים, לכן כתיב חסר.

"וַיִּזְבַּח בְּלָק בְּקָר וְצֹאן" (כב מ)

איתא במדרש ומובא ברש"י: 'דבר מועט; בקר אחד וצאן אחד בלבד' (עיין 'שפתי חכמים'). מבאר המלבי"ם: כי בכ"מ כתוב צאן ובקר. ופירושו: צאן ובקר הרבה והוא שם הקבוץ. ובקר רבותא יותר מצאן. ובא בדרך 'לא זו אף זו' (כפי הכלל

"וַיִּיאָמֶר בְּלַעַם אֶל הָאֱלֹקִים בְּלָק בֶּן צֹפֵר מִלֶּךְ מוֹאָב שְׁלַח אֵלַי" (כב י')

כתב ה'טעמא דקרא': בכל הפרשה כתיב: "צֹפֵר" מלא (וכן בשאר מקומות בתנ"ך) חוץ מכאן. ובפסוק: "הֲאִזְיִנָה עַדִּי בְּנוֹ צֹפֵר" כתיב חסר וצריך טעם.

"וַיִּקַּם בַּלְעָם בַּבֶּקֶר וַיֹּאמֶר אֶל שָׂרֵי בַלָּק לֵכוּ אֵל אֶרְצְכֶם כִּי מֵאֵן ה' לַתִּתִּי לַהֲלֹךְ עִמָּכֶם"

השגחתו יתברך?! וכן מצינו גבי בלעם שאף שראה נסים גלויים, מ"מ לא יכלה ההתגלות הגדולה שראה בעיניו, לעקור את מדותיו הרעות לקלל את ישראל, כן אצלנו אף הראיות המוחשיות לאמונה בהשי"ת, לא יוכלו לעקור את הלב הרע הנמצא בנו ואם לא נעמול להשריש את ה'אָנִי' להבין ולהשכיל לא נוכל להתעורר בדרך אחר.

ובאמת, ההתבוננות בהאי ענין גופא, יש בה עצה נכונה וראויה להגביר את **"לְהִבִּין וּלְהַשְׁכִּיל"**, בראותנו כמה רבו רחמי השי"ת לברואיו, שחידש את הבריאה ושינה את הטבע כדי שאולי יחזור בלעם הרשע למוטב וכל שכן שרבו רחמי השי"ת על כל איש מישראל ובודאי שהקב"ה משתדל שישוב בתשובה ולא יחטא וכל אשר נותר לנו רק לחדש את ה'אָנִי' שיוכל להתעורר מעצמו להשתמש בסיעתא דשמיא. ■

אף בעוה"ז למרות שרואה נסים גלויים ושינוי הטבע, אך מכיון שאינו מנצל את כח הבחירה העומד לרשותו לבחור בטוב, נשאר בהשקפתו ובמעשיו הקודמים.

כ"ש בעוה"ב שאין לו כלל כח הבחירה לא יוכל לשנות את מעמדו. וראה זאת להדיא, שאף לאחר יציאת מצרים ומעמד הר סיני שראו הכל בחוש התגלות כבודו יתברך, מ"מ, תובע הקב"ה מאתנו עבודה ויגיעה להיטיב דרכינו ומעשינו, כי מבלי היגיעה והבחירה בטוב אף ההתגלות המופלאה ביותר לא תשנה את האדם להיטיב דרכיו ומעלליו.

ויש עוד להתעורר, שהרי הבריאה כולה מעידה על הנהגת והשגחת הקב"ה ולדוגמא: הנה כל הנבראים (חיות) יראים מן האדם וזה גזירת מלך וכנאמר: **"וּמִוֹרָאָכֶם וְחַתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ"** (בראשית ט). ולכאורה: מזה גרידא היינו צריכים להתחזק באמונה ולראות

ובנוסף לכך חזינו, שבעת שאינו רוצה מעצמו להתעורר ולהתחזק, אף כשרואה מלאך נצב לפניו ומזהירו ג"כ לא יזכה מעצמו, כי **"בְּדֶרֶךְ שְׂאֵדָם רֹצֵחַ לִילָךְ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ"** (מכות י): ואף אם יאמר חטאתי ויכיר שדרכו חטאה, מ"מ לשבור את רצונו הקודם לא יועיל, על אף ההכרה בחטא. ובאמת, סופו של בלעם מוכיח שלא הצליח לעקור את מדותיו הרעות והוסיף לילך בדרכו הרעה עד שגזר אבדון על עצמו!. וזהו באמת מצבנו הרוחני, שאף שאנו מכירים האמת, מ"מ, אין זה גורם לנו לשנות את הרצון המוקדם שהיה לנו ומוסיפים אנו לילך בדרכנו הנלוזה. **"אֵין מַעֲשֵׂה וְחֻשְׁבוֹן וְדַעַת וְחֻכְמָה בְּשִׂאֻל אֲשֶׁר אִתָּה הַלֵּךְ שְׂמָה"** (קהלת ט). ידוע דברי הרמב"ם שבעוה"ב אין שום אפשרות לשוב ולתקן את דרכיו, אלא באותו מצב שבא לעוה"ב כן ישראל, כי בעוה"ב לא ניתן לאדם כח הבחירה והרי,

נסיעה לקברות הצדיקים עם הרב אמנון יצחק

זכאי "חי כפליים" 50% הנחה

ביום רביעי יח' תמוז 04.07.07

יציאה בשעה 7:30 בדיוק

המסלול:	11:30 טבריה	13:00 כינר	14:30 כינר	17:00 מירון
קבר רבי מאיר בעל הנס, ר' עקיבא, הרמח"ל				
הרצאה של הרב אמנון יצחק שליט"א				
ארוחת צהרים כיד המלך				
קבר רבי שמעון בר יוחאי				

הרצליה, כפר סבא, רעננה - גב' סימה זגזג 052-3303442 / 09-9558033
אלעד - גב' יהודית סופר 052-4730519
ראש העין - בשרי שמעיה 054-5223907

ההרשמה במשרדי 'שופר' רח' מתתיהו 10, בני ברק טל: 03-6777779

'גנזי המלך' מציג שאלות מעשיות שיש להן מענה בדפים הנלמדים במסגרת 'הדף היומי', עם ביאור 'חברותא'. למותר לציין שאין לסמוך על הנאמר בו לפסיקת הלכה

מי שחבל בחברו האם מתחייב בתשלום רפואי?

מערכת 'חברותא'
מיוחד ל'גנזי המלך'

שאלה: האם מוטל על החובל בחבירו לשלם גם עבור הבדיקות הרפואיות? ובאם יש לנחבל בטוח רפואי האם גם אז צריך החובל לשלם לנחבל?

תשובה: שנינו במסכת יבמות נד. אמר רבה: אדם אשר נפל מן הגג בלא כונה וגרם בנפילתו חבלה לאדם - חייב בארבעה דברים, בנזק, בצער, בשבת, ברפוי. אבל בושט לא חייב, 'דאמר מר: אין חייב על הבושט עד שיתכוון'.

נשאלה השאלה בשו"ת 'ציץ אליעזר' (כא נח): מעשה בראובן שהכה את שמעון קשות בראשו ובכל גופו ועקב הכאבים הקשים בכל חלקי גופו נסע שמעון לבית החולים, שם נבדק ע"י מומחים וגם נעשו לו בדיקות דם וצלומים. בסוף התברר שלא היה לו שום נזק באברים הפנימיים ושחרר הביתה.

ומעתה יש לדון: האם חייב המכה את רעהו לשלם את חשבון בית החולים? שהרי טוען המכה שאין הבדיקות בכלל חובת הרפוי, כי הוברר הדבר שאין לו נזק פנימי הדרוש טפול והרי זה דומה לדין: מי שגרם כויה לחברו על ידי שפוד מלובן שהניח על צפרנו, במקום שאין עושה בו חבורה, שאינו נותן לו תשלום אלא עבור הצער. אך לעומת זאת טוען שמעון הנחבל, שכך דרכו של עולם, שאדם במצב שלו עובר בדיקות כדי לברר אם אמנם ניזוק בגופו ולכך על המזיק לשלם.

והספק הוא; מה נקרא 'רפוי' שחייבה תורה? האם מדובר על עצם הפעולה הרפואית, כגון נתוח או תרופה? או ש'רפוי' כולל כל מה שמקובל ברפואה, דהיינו: זמן הרופא כולל הזמנת מומחים ובדיקות מעבדה ורנטגן ואפילו כשבסופו של ענין לא יזדקק הניזוק לשום תרופה או פעולה רפואית לרפוי?

כמו כן, היה לנחבל בטוח רפואי אשר שילם לו את כל הוצאותיו, אך הנחבל טוען שאין זה ענינו של החובל והוא חייב מדין תורה לשלם לו את הוצאותיו. וענה ה'ציץ אליעזר': שיש חלוק גדול

וכאיב ליה טובא, דמותר היה לו וגם חייב היה בכך משום פקוח נפש, לפנות לרופאים בבית חולים למקום שלבו נוטה שיבדקוהו ויערכו לו, אם מוצאים לנחוץ, כל הבדיקות הדרושות לכך כדי לעמוד על הבירור למצבו ואפילו באין סכנה, ונכלל איפוא גם זה בגדר ובכלל בירור וטפול רפואי.

ולגבי השאלה באם יש לו בטוח רפואי ובבית חולים מעבירים באופן אוטומטי את החשבון לחברת הבטוח, האם חייב המכה לשלם למוכה?

בשו"ת מהרש"ם (ד ז) נשאל בדין: מי ששרף בית חבירו שהיה לו בטוח ושילמה לו חברת הבטוח בעד ביתו שנשרף, אם חייב השורף לשלם לו. כי השורף טוען: הלא לא גרמתי לך הניזוק! וזה טוען: שתשלומין הללו באים מצד אחר, מצד שנתן מעות תשלומי הבטוח.

והשיב: שהדין עם הניזוק. ונימק, מפני שבשעה ששרף את הבית נתחייב בתשלומין ואם הבעה"ב הרויח ולקח את תשלומי הבטוח, מה לו לזה בכך.

ועוד זאת הדבר פשוט מסברא, שאין לשורף שום זכות במה שעשה לעצמו מסחר מבחוץ וגובה דמי ההיזק גם מאחרים, כדי שיפטר השורף.

הרי לנו שאלה בדומה לנדוננו וכל הנמוקים הללו לחייב את המזיק שהעלה מהרש"ם, הרי שייכים גם בנדוננו ובשעה שהמכה הכה למוכה נתחייב איפוא בתשלומי רפוי ומה לו לזה בכך שהרויח במקום אחר על ידי זה שעשה לעצמו מסחר מבחוץ, על ידי שהבטיח לעצמו בקופ"ח או בחברת בטוח פרטית (תמורת תשלום כספי כנהוג).

ובדומה לזה מצינו שהעלה גם הגאון בעל 'אור שמח' (ז מה' שכירות א): באחד ששכר בית מחבירו וקבל עליו אחריות מדליקה ואח"כ הלך המשכיר והבטיח ביתו בחברת בטוח ונשרף הבית והגאון 'אור שמח' בדברי תשובתו האריך בבירורה של ההלכה והעלה: כי מה שחברת האחריות משלמת דמי הפסד הבית, אין זה פוטר את השוכר מתשלומים. מפני שהמשכיר יכול לומר לשוכר: מה איכפת לך מה שהרווחתי מן עלמא, אתה לא נפטרת מהאחריות שקבלת עליך. ■

בין כוואו בשפור על צפרנו במקום שאינו עושה חבורה ואינו מעכבו ממלאכה, שאינו נותן לו אלא צער, לענינו. כי שם הדבר גלוי מיד לעין כל שלא נעשתה חבורה. אבל בנדוננו איננו כן, כי לפי מראית העין, יש חשש גדול מיד עקב המכות הקשות שראובן הכהו בראשו ובכל גופו ועקב הכאבים הקשים שחש

בכל חלקי גופו כתוצאה מכך. וקיים גם חשש שמא נגרמה לו גם חבלה באבריו הפנימים, הגובלת אפילו בסכנה ואם כן, היה זה הכרחי לערוך לו את כל הבדיקות והצלומים ולכן כל זה נכלל בגדר של בירור רפואי אשר ראובן היה אשם בכך ועליו איפוא לשאת בהוצאות הכספיות שהוציאו עבורו כן.

והביא לכך טעון מהלכות שבת (שו"ע או"ח שכח ג (שנפסק שם: 'שכל מכה של חלל מהשינים ולפנים מחללין עליה את השבת ודוקא שנתקלקל אחד מהאברים הפנימיים מחמת מכה או בועה וכיוצא בזה, אבל מחושים אין נקראים מכה'). וכותב על זה ה'משנה ברורה' ב'ביאור הלכה': 'שליפי זה אפשר לומר דאם כאיב ליה טובא באחד מאברים הפנימיים ומסופק לו שמא נתקלקל שם באיזה דבר ואין שם רופא בעיר לשאול, דמותר לחלל שבת וליסע אחר רופא. דאף במכה שאינו של חלל איתא לקמן בסוף סעיף ה' דאם נעשה אצל החולה ספק סכנה, מחללין'.

ואם כן, כיון שהיה לשמעון ספק סכנה לאחד מאבריו הפנימיים עקב המכות הקשות בכל חלקי גופו שהנחית בו ראובן ועקב הכאבים הקשים שסבל לאחר מכן

רחוב האדמו"ר מקוצק 41 בני ברק

להודיר בקולנוע

למבנייה ספרי תורה מהודרים

שנכתבו ע"י סופרים מומחים, יראי שמים בכתב ספרדי, בית יוסף והאר"י

מבצע מיוחד

כל הרוכש 100 תורה עד ראש השנה יקבל ארגז מהודר (או עצי חיים ומעיל)

לפרטים והזמנות נא לפנות לשי

052-80-777-22

כל המעונין לזכות ולהיות שותף בהפצת **420,000** עמודי התורה של 'גנזי המלך' בכל שבוע, יתרום 500 שקלים לע"נ, רפואה, זיווג, הצלחה, פרנסה, זרע חי וקיים וכו' ויקבל פרסום בקוביה כדלעיל.

03-6762226
050-6500666

יעמדו על הברכה

אליהו בן מרגי ומשפחתו לדניאל ויצמן ומשפחתו בריאות והצלחה שיזכו לחזור לארץ	ויטריו בן פיורלה ברכה לכל משפחתו	אבשלום בן נעמי לזווג הגון פרנסה וכל הישועות
שלום בית ונחת רוח לדנילו בן רוזה	אליהו בן גזאלה ואשתו דיאנה בת רחל לברכה והצלחה	רפואה שלמה ברמ"ח איבריה חנוק ברגלים לרוזה בת חיה קלרה
לעילוי נשמת מילנה בת קולומבה	לעילוי נשמת מרדכי בן פורטונתה	זרע קודש לבת שבע בת אורית רחל
דניאלה בן אמה ברכה לכל משפחתו	יוסף אלקס בן דניאלה לזווג הגון	מארקו בן אלירה לשמירה מכל נזק והצלחה במעשה ידיו
שבתאי בן צ'לסטה לזווג הגון	לעילוי נשמת ניסים בן רג'ינה	צ'טרה בן לטיציה שיזכה לחזור בתשובה שלמה
דוד בן רינה יזכה לחזור בתשובה שלמה עם כל משפחתו	דוד בן יאטליה לזווג הגון	יעקב בן רוזה הצלחה בעליה לארץ עם משפחתו

כולם עוברים ל-CD/DVD/MP3

מבצע עד גמר המלאי

של כל קלטות הוידאו וקלטות הטייפ

של הרב אמנון יצחק

במחיר חיסול

בין התאריכים 12/07/07 - 27/06/07

כל הקודם זוכה!

'שופר' ארגון להפצת יהדות
רח' מתתיהו 10 בני ברק
טלפון להזמנת כמויות
03-6777779
התשלום באשראי בלבד

2 ש"ח

5 ש"ח